

فصلنامه مطالعات فقه اقتصادی، دوره سوم، شماره یکم، بهار ۱۴۰۰

بانکداری اسلامی و سناریوهای صنعت بانکداری با رویکرد نقد استخراج دیجیتال

مرتضی توکل^۱، اکبر اعتبارایان خوراسگانی^۲، امیر هوشنگ حیدری^۳، امیررضا نقش^۴

۱. دانشجوی دکتری رشته مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.
۲. دانشیار مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.
۳. عضو هیات علمی و مدیر گروه مطالعات آینده علم و فناوری مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران.
۴. استادیار مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: پیشران سرمایه گذاری در فرآیند تحقیقی با عنوان "سناریونگاری آینده صنعت بانکداری" احصاء شده است. شاخصی که معنا و مفهوم نهایی بانکداری اسلامی از آرمان‌های تشکیل انقلاب اسلامی در ایران و فرهنگ جهان اسلام است.

مواد و روش‌ها: این تحقیق با روش ترکیبی و بر اساس گام‌های عدم قطعیت‌های بحرانی شوارتر انجام گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: در گام‌های تحقیق پس از مطالعه، بحث و بررسی روندها و رویدادهای گذشته و حال، بمنظور ارائه سناریوهای آینده صنعت بانکداری با بررسی نمونه‌های عینی و تاریخی و تحلیل محتوای ادبیات آن‌ها، قدرت بازی‌های زبانی (لفظی‌گری) و استخراج دیجیتال دو شکل از اعمال قدرت و استعمار نوین کشف رمز شده است، شیوه‌های استیلاجویی مدرنی که در حال حاضر لیبرالیسم حاکم بر اقتصاد جهانی پس از شناسایی تفاوت‌های فرهنگی و نیاز جوامع با استفاده از آن ساخت واقعیت و هژمونی سازی را طرح‌ریزی؛ و با ابزار فین تک و با از بین بردن ثبات اقتصادی کشورها، روند سرمایه‌گذاری و مغزهای آنان را هدایت می‌کند؛

نتیجه‌گیری: این مقاله در دنیای پست مدرن امروز، ضمن افشای قدرت نرم لفاظی‌گری و استعمار دیجیتال در ادبیات مرجع علم مدیریت، تلاش می‌کند تا اهمیت مقابله با آن در محیط‌های علمی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را به ملت‌های منطقه و جهان گوشزد نماید، بحرانی که چنانچه توسط محققین و انسان‌های آزادی‌خواه شناسایی و مهار نشود، ترویج خشونت، افول اخلاق و فروپاشی اقتصادی همه جوامع را به دنبال خواهد داشت.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱-۲۳

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۰۴

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۹/۰۸/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۲۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۰۱/۱۴

واژگان کلیدی:

بانکداری اسلامی، قدرت لفاظی‌گری، فقه اسلامی، استخراج دیجیتال.

نویسنده مسؤول:

اکبر اعتبارایان خوراسگانی

آدرس پستی:

ایران، اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی.

تلفن:

۰۹۱۳۲۱۰۵۷۸۴

کد ارکید:

0000-0002-6489-7502

پست الکترونیک:

Etebarian@gmail.com

مقدمه

امروز کشور ما با چالش تحقق انتظار دولت‌ها و جامعه از سیستم بانکی مواجه شده است، از سوی دیگر تلاش در جهت جذب سپرده‌ها و تخصیص مناسب آن‌ها در فعالیتهای مفید اقتصادی و حرکت به موازات پیشرفت‌های همه جانبه اقتصادی و اجتماعی برای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی چالش بزرگی است که کشور و در صدر آن بانک‌ها را با آن مواجه نموده است. با افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در کشور، کاهش ثبات اقتصادی و تورم چند رقمی، مردم دیگر تمایل به سپرده‌گذاری بلند مدت ندارند و به دنبال حفظ ارزش پول خود و در صورت امکان، ایجاد سودآوری از طریق خرید و فروش‌های هیجانی سهام، خودرو، ملک و ارز بخصوص ارز دیجیتال هستند؛ ضرورت رسیدگی به این مساله بانک کشاورزی را بر آن داشته است تا با طرح سوال "سناریوهای آینده صنعت بانکداری کدامند؟" برای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی و ایجاد شرایطی در خور جامعه‌ی اسلامی تلاش نماید. در این تحقیق در هنگام شناسایی سناریوهای آینده صنعت بانکداری، روندها و پیشران‌ها آینده حوزه صنعت بانکداری ایران و جهان در بخش مطالعه کتابخانه‌ای و بمنظور بررسی سوابق تحقیق به رگه‌هایی از ابزار اعمال قدرت مدرن مواجه شدیم که جهت‌دهی آن فروپاشی اقتصاد کشور و مقابله با بانکداری اسلامی و مبنای فقه اسلامی است. برای درک آن دو سر طیفی را در نظر گرفته‌ایم که یک سر آن پیشران سرمایه‌گذاری است که با تسهیم سود، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی، برخلاف دیدگاه سایر موسسات مالی که

هرگز ارتباط بین بانکداری و اصول اخلاقی را نپذیرفته‌اند، پایبند به اصول اخلاقی است و وجوه نزد خود را (بدون وام دادن با بهره) در فعالیتهای تجاری و سرمایه‌گذاری به کار می‌گیرد. سرمایه‌گذاری که در تحقیق ما به عنوان پیشران کلیدی صنعت بانکداری شناسایی شده است. سوی دیگر این طیف عوامل خارجی است که توسط خبرگان تحقیق به عنوان پیشران دیگر صنعت بانکداری و تاثیرگذار بر محیط سیاسی کشور شناسایی شده است. در این تحقیق برای درک چگونگی مکانیسم اثر پیشران عوامل خارجی مطالعات و نتایج تحقیقات زیادی بررسی شد و مشخص گردید دو سر این طیف سرمایه‌گذاری (بخوانید بانکداری اسلامی) و عوامل خارجی در تقابل با یکدیگر هستند و برای نیل به اهداف متعالی بانکداری اسلامی می‌بایست همراه با پیاده سازی برنامه‌های اقتصادی، به پیشران عوامل خارجی نیز توجه ویژه داشت در غیر اینصورت پیشران سرمایه‌گذاری نقش خود را بطور کامل ایفا نخواهد نمود. امروزه اشکال مختلفی از بانکداری وجود دارد که یکی از آن‌ها بانکداری اسلامی است و کشور ما نیز بر مبنای پیروی از اسلام و مبنای فقه اسلامی قراردادهای و نحوه ارائه خدمات بانک‌ها را تنظیم نموده است؛ خدماتی که شاخصه اصلی آن‌ها کمک به جامعه نه صرفاً ثروت اندوزی است. اما نگاه به شاخص‌های مختلف اقتصادی از جمله نرخ تسهیلات، نرخ اشتغال، ضریب جینی، خط فقر و فاصله طبقاتی موجود روند مدیریت اقتصاد کشور را منطبق با اهداف جمهوری اسلامی نشان نمی‌دهد. این موضوع و ضرورت پرداختن به آن، ما را بر آن داشت که از طریق این مقاله با تمرکز

بیشتر به آن پردازیم. اهمیت این امر از آن جهت است که بدون شناسایی تمامی عوامل اثرگذار بر پیشران‌های صنعت بانکداری کشور حتی با شناخت پیشران‌های مهم و کلیدی این صنعت، هماهنگی و هدایت این پیشران‌ها در جهت تامین منافع کشور مقدور نخواهد بود چرا که سیاست‌های جهان لیبرالیسم و ابزارهای اعمال قدرت آن‌ها در تحقق اهداف برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی کشور اخلاص ایجاد می‌کند. این مقاله سعی دارد تا ضمن شناسایی علت نابسامانی وضعیت فعلی حوزه اقتصادی کشور راهکاری را برای تحقق وضعیتی شایسته نام ایران و جامعه اسلامی ارائه نماید.

۱- مفاهیم

۱-۱- بانکداری و تاثیر فقه اسلام

بانک‌ها به دلیل منبع اصلی تامین مالی اکثر فعالیت‌ها، بخصوص فعالیت‌های اقتصادی نقش بسیار مهمی در توسعه و رشد کشورها دارند و به عنوان تامین کننده نقدینگی در ارائه خدمات و تولید کننده اطلاعات عمل می‌کنند (سوفیان و حبیب الله، ۲۰۱۰)، همچنین وجود بازارهای رقابتی اهمیت ارزیابی عملکرد بانک‌ها در جهت بهبود مستمر آن‌ها را افزایش می‌دهد (پارادی و زو، ۲۰۱۲). وام گیرندگان آینده نگر برای پروژه‌ای که به دنبال آن هستند با توجه به منابع مالی خود تامین بودجه می‌کنند و سرمایه‌گذاران (وام دهندگان) آن را توسط پلتفرم مورد نظر خود بررسی و در صورت تایید، در آن سرمایه‌گذاری می‌کنند (کلاینس و همکاران، ۲۰۱۸). همان‌طور که هربرت سایمون (۱۹۹۴-۱۹۱۶) در عبارت عقلانیت محدود شرایطی را توصیف می‌کند که بهینه‌سازی ناممکن

باشد و فرد تصمیم‌گیرنده به جای تصمیم بهینه به دنبال تصمیم رضایت بخش می‌رود و در این راه به جای استفاده از مدل‌های پیچیده تصمیم‌گیری، اغلب از تجربیات گذشته و قواعد سرانگشتی بهره می‌برد (هچ، ۱۳۹۴)؛ بانک‌ها و سرمایه‌گذاران نیز مجبورند متناسب با اهداف سازمان، سیاست‌های کلان حاکمیت و خواست مردم و شرایط محیطی (کشور، منطقه و جهان) همگرایی ایجاد کنند. چرماک (۲۰۰۵) در بحث سناریونگاری به ساختار و گفتمان-جهانبینی که به نوبه خود پشتیبانی‌کننده و مشروعیت بخش به ساختار است می‌پردازد (مثلا رشد جمعیت و دیدگاه تمدنی نسبت به خانواده، فقدان قدرت زنان، فقدان امنیت اجتماعی، بحث جمعیت/مصرف) در این سطح فرض‌های استدلالی، که بر پایه جهانبینی‌ها و ایدئولوژی‌ها قرار داشته و ناخودآگاه هستند واکاویده می‌شوند. وظیفه اصلی پژوهشگر یافتن ساختارهای عمیق‌تر اجتماعی، زبانی و فرهنگی است که مستقل از عامل هستند (یعنی به این بستگی ندارند که فعالان اصلی چه کسانی باشند). در این سطح تشخیص فرضیات عمیق‌تر پشت موضوع و نیز تلاش در جهت باز تعریف مسئله بسیار مهم و حیاتی است. در این مرحله پژوهشگران می‌توانند ببینند که چگونه گفتمان‌های متفاوت (مثلا اقتصادی، مذهبی، یا فرهنگی) نقشی فراتر از علت یا واسطه برای موضوع دارند و بیشتر در "ساخت موضوع" خود را نشان می‌دهند. اینکه بینیم گفتمان مسلطی که برای فهم بکار می‌بریم چگونه به‌طور ضمنی در تعریف چارچوب مسئله وارد می‌شود. سیاست‌های کلان و حاکمیتی کشور ما بانک‌ها را

ملزم به قواعد بانکداری اسلامی نموده است شاید در عمل نتوان گفت بانکها مطابق شرایط بانکداری اسلامی مشغول به فعالیت هستند اما آنچه غیر قابل انکار است فضایی است که تحت تاثیر بکارگیری سیاستهای منطبق بر آرمان انقلاب اسلامی شکل گرفته است. پیشران عوامل خارجی با مکانیسمهای مخصوص به خود به دلیل مخالفت با سیاستهای حاکمیتی کشور در تلاش است تا با کاهش ثبات اقتصادی و کاهش ارزش ریال که تحت تاثیر تحریمهای اقتصادی شکل گرفته است، فضایی را برای بانکهای کشور ایجاد نماید که مردم برای حفظ سرمایه خود نسبت به سپرده گذاری در بانکها تردید داشته باشند زیرا بانکها مهم ترین منبع تامین مالی بنگاههای اقتصادی و تولیدی هستند و در صورت عدم سپرده گذاری مردم، بانکها نیز توان تامین مالی طرحهای اقتصادی و پشتیبانی از بنگاههای تولید را نخواهند داشت و کشور با چالش بزرگ بیکاری و تامین نهادهها، اقلام غذایی و معیشتی مواجه خواهد شد و در دراز مدت نظام حاکمیت را از مشروعیت خواهد انداخت. کشور ما بمنظور ورود کالاها خصوصاً تکنولوژی، ماشین آلات و تجهیزات و مواد اولیه مورد استفاده در بنگاههای اقتصادی و تولیدی کشور، نیازمند ورود بانکها و موسسات اقتصادی است که در محیط سیاسی فعلی این توانایی را داشته باشند تا این نیاز مهم کشور را بر طرف نمایند و در مقابل بانکها نیز در محیط فعلی و نیاز به تنش رسیده سرمایه گذاری کشور این فرصت را دارند که بازار آینده کشور را به نفع خود تصاحب کنند. راهکار موفقیت در این بحث مهیا نمودن شرایط برای سرمایه گذاری یا تحقق اهداف بانکداری اسلامی

است. برای درک این تضاد باید به تعریف بانکداری اسلامی و اهداف آن پرداخت. ایده بانکداری اسلامی نخستین بار در دهه ۱۹۵۰ مطرح شد. تا جایی که ادواردز ظهور بانکداری اسلامی را نوعی ابداع مذهبی خوانده است. آغاز بانکداری اسلامی به دغدغه یکی از کشورهای غرب در مورد رواج گسترده بانکداری ربوی بر می گردد که در نتیجه آن شهید محمدباقر صدر در این باره تحقیقات جامعی بعمل آورد. علت طرح موضوع هم این بود که مسلمانان استقبال چندانی از تودیع پول در بانکداری ربوی نداشتند و سرمایه های خود را به طور معمول در این بانکها سپرده گذاری نمی کردند. (بانک ملی، ۱۳۹۹). منظور از بانکداری اسلامی نوعی سیستم بانکداری است که مبتنی بر قوانین اسلامی و نظریات اقتصاددانان و کارشناسان علوم بانکی و علمای اسلام است. اگر مولفه های اصلی بانکداری اسلامی را حذف ربا بدانیم، اساس بانکداری اسلامی، تسهیم سود، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی خواهند بود. براین اساس، در بانکداری اسلامی وجوه سپرده گذاران طبق موازین شرعی و حقوقی و در قالب عقود معین سرمایه گذاری می شود. در مبحث بانکداری اسلامی موضوع سود و حداقل سود مورد انتظار پیش کشیده می شود که با ربا (بهره)، به معنی دریافت هر مبلغ اضافه بر روی دین مشروط بر اینکه قبلاً شرط شده باشد، تفاوت هایی اساسی دارد، از جمله اینکه: سود با توافق طرفین تعیین و به نسبت های مورد توافق پرداخت می شود، ولی ربا از طرف وام دهنده (دائن) تعیین و به هر نرخ یا نرخ های ثابت از قبل تعیین شده، پرداخت می گردد. سود قبل از تحقق حالت التزام دارد و پس

از تحقق حالت الزام، ولی ربا بر ذمه وام گیرنده (مدیون) بوده و پرداخت آن در هر حالتی الزامی است. سود نظام بانکداری بدون ربا ریشه در ایدئولوژی و ارزش‌های اقتصاد اسلامی دارد و تحقق آن مستلزم استقرار عدالت اقتصادی و اجتماعی و نیز توزیع عادلانه درآمد و ثروت در جامعه است. اساس بانکداری اسلامی، تسهیم سود، مشخص بودن مسیر مصرف منابع و نظارت بر عملیات بانکی است. حاصل بهره‌وری از عوامل تولید، بالاخص عامل کار و سرمایه است، ولی ربا حاصل بهره‌وری از سرمایه (دارایی‌های نقدی) است و صاحب سرمایه در تحقق آن مشارکت مستقیم ندارد. بانکداری اسلامی برخلاف دیدگاه سایر موسسات مالی که هرگز ارتباط بین بانکداری و اصول اخلاقی را نپذیرفته‌اند، پایبند به اصول اخلاقی است. بانک اسلامی، وجوه نزد خود را (بدون وام دادن بابت بهره) در فعالیت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری به کار می‌گیرد (یعنی براساس مشارکت در سود) و در صورتی که فعالیت مورد نظر زیان کند بانک نیز همانند سایر شرکاء در زیان سهیم خواهد شد. بانک اسلامی بر مبنای دین منابع مالی خود را به بهترین فعالیت‌های ممکن تخصیص داده و بر مبنای ارزش‌های اخلاقی و اصول شرعی برای تأمین منافع فردی (در ضمن مصالح اجتماعی) به مشتریان خود مشاوره می‌دهد. ناگفته پیداست که این تعریف از بانک اسلامی (که در آن عدم کاربرد بهره شرط ضروری و عمل به شریعت، شرط کافی است) مسئولیت سنگینی به دوش این مؤسسه می‌افکند، خصوصاً در شرایط امروزی کشورهای اسلامی که در تمام زمینه‌های تولیدی و تأمین مالی لازم است منابع خود را به طور کامل و با بیشترین کارایی به

کار گیرند، تا بتوانند در فرایند توسعه و زدودن فقر به موفقیت دست یابند (بانک ملی، ۱۳۹۹).

طبق بند ۱۸ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران شرکت تامین سرمایه (بانک سرمایه‌گذاری) شرکتی است که به‌عنوان واسطه بین ناشر اوراق بهادار و عامه سرمایه‌گذاران فعالیت می‌کند (مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴)، اما با وجود پیش‌بینی اهمیت سرمایه‌گذاری و تدوین قانون چرا تاکنون هدف سرمایه‌گذاری و حمایت کافی از سرمایه‌گذاران محقق نشده است؟ برای بررسی موضوع در ادامه به رویداد انقلاب اسلامی می‌پردازیم، در اواخر قرن بیستم ایرانیان، انقلابی ایجاد کردند که در آن مذهب به عرصه عمومی با روایت حکومتی بازگشت (هابرماس، ۱۳۸۸). با ظهور انقلاب اسلامی در ایران ادبیات سیاسی جدیدی در اواخر قرن بیستم با عنوان ورود اسلام سیاسی به عرصه عمومی به وجود آمد. بازنمایی انقلاب اسلامی با رویدادهایی مثل طرفداری از جنبش‌های اسلامی، نفی اسرائیل، نقد غرب و سرمایه‌داری، ضدیت با رژیم‌های استبدادی عربی، تلاش برای ناکام گذاشتن آمریکا و ناتو در خاورمیانه و نفوذ در منطقه خبر از ورود ایدئولوژی جدید در مقابل سوسیالیست و لیبرالیسم حاکم بر جهان می‌داد. همان‌طور که هایدیگر معتقد است مدرنیته و عقلانیت علمی دارای وجه متافیزیکی هستند، که پرسش از خود را بر نمی‌تابند و علی‌رغم ناکارآمدی‌های بسیار زیادی که دارند بر تداوم ویرانی بشر و بی‌خانمان کردن او تلاش می‌کنند. علم غربی با توجه به جدایی سوژه از ابژه هیچ دلبستگی به انسان و طبیعت ندارد و با خدا دانستن

عقل خود، فکر می کند که می تواند برای تمام هستی برنامه بنویسد (هایدگر، ۱۳۸۶: ۱۹۳). مبنای شکل و محتوای دولت جمهوری اسلامی ایران بر اساس روایت فقه شیعی بود یعنی رئیس حکومت را ولایت فقیه نامیدند. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است: "سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است (قانون اساسی: اصل ۱۵۲). جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می شناسد. بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت های دیگر، از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می کند» (قانون اساسی: اصل ۱۵۴). این شکل از سیاست گذاری با مبنای فقه شیعی و نهادهای تجربی مبتنی بر سیاست گذاری دینی در طول چهل و اندی سال در ادبیات سیاست، بی سابقه بود. علاوه بر سیاست گذاری داخلی ایران در بعد منطقه و بین الملل به دلیل تأثیر تبلیغات و واکنش های کشورهای غربی ها به رهبری اسرائیل و آمریکا، ایران را محور شرارت و کشور حامی تروریسم معرفی کردند. وقایع زیادی روی داده است که بازنمایی منفی از نقش ایران صورت گرفته است. با آنکه در ایران جامعه مدنی پویا، احزاب قدرتمند، مشارکت شهروندان، حضور زنان در عرصه عمومی، شاخص های توسعه سیاسی

و انسانی به وفور یافت می شود اما تصویر کشوری استبدادی، تئوکراتیک، ضد حقوق بشر، خشونت طلب، ماجراجو که تنها روحانیت در آن قدرت دارند به نمایش گذاشته می شود (مارچل، ۲۰۰۳). با وجود آنکه سیاست های ایران در منطقه وجوه عقلانی و واقع گرای زیادی داشته که به نفع منطقه و جهان بوده است و علی رغم آنکه مبانی اندیشه و کنش سیاسی ایران دارای وجوه صلح گرای زیادی است؛ روایت سازی منفی از ایران، مذهب شیعه و ایران هراسی باعث شده است گروه های اصلی و بحران های واقعی جهان به حاشیه کشیده شود و به جای همه آن ها ایران قرار بگیرد. کشورهایی که مرکز فتنه و آشوب و جنبش های تروریستی به حساب می آیند، کنار گذاشته می شوند و تنها کشور منطقه که به طور واقعی با داعش و بنیادگرایان در حال جنگ بوده است؛ یعنی ایران به عنوان محور شرارت و ضد صلح معرفی می شود (اسلامی، ۱۳۹۵). فرهنگ ایرانی نیز به تشیع نزدیک است اغلب خشونت ها به دلیل اجرای به زور احکام اسلامی و اعتقاد به جهاد ابتدایی است. شیعیان اعتقادی به تحمیل اجباری عقاید و راه اندازی جنگ ندارند و هر دو را به ظهور امام زمان ارجاع می دهند. فرهنگ شیعی با توجه به مبانی عقلانی و مصلحت محوری و همین طور اعتقاد به ظهور امام از اقدامات جنگ طلبانه و خشونت آمیز به دور است. این نگرش در فرهنگ سیاسی جمهوری اسلامی نیز وجود دارد و ایران به هیچ کشوری حمله نمی کند و تنها در برابر تهاجم و ظلم ایستادگی می کند (فیرحی، ۱۳۹۳). اما مبارزه غرب برای شکست این ایده جدید حکومتی به اینجا ختم نمی شود و با تمام ابزارهای سلطه به

مقابله با تمام مفاهیم و برنامه‌های انقلاب اسلامی گسترده می‌شود یکی از این آمیزه‌های دینی که در نوع بانکداری مستتر است بانکداری اسلامی است که در مقابل بانکداری لیبرالیسم دنیای غرب قرار می‌گیرد. بر اساس گزارشاتی منتشر شده در نوامبر ۲۰۰۷ در کنفرانسی در باره سرمایه‌گذاری و مالیه، بازار موقعیتی فعال و پر انرژی در سطح جهانی دارد و این مقدار حداقل دو برابر سریع‌تر از بانکداری رایج در سطوح کلان است (بانک ملی، ۱۳۹۹). بهمین دلیل و با توجه به اینکه اتحاد و دوستی کشورهای اسلامی، افزایش سرمایه بانکداری اسلامی و اثرگذاری آن را چندین برابر خواهد نمود؛ بی‌شک لیبرالیسم برای شکست انقلاب اسلامی که با همین هدف تشکیل شده است، شکست آرمان‌های انقلاب از جمله اتحاد و دوستی کشورهای اسلامی و حاکمیت آموزه‌های بانکداری اسلامی بر اقتصاد جوامع را در دستور کار قرار دهد. با توجه به موارد عنوان شده بانک‌ها نیز می‌بایست هم سو یا دولت استراتژی‌هایی را در پیش بگیرند تا در این جنگ اقتصادی ضمن تحقق اهداف کلان اقتصادی کشور، سود آوری و بقا خود را تامین کنند اما این مهم محقق نمی‌شود مگر اینکه ما بتوانیم مکانیسم‌های سلطه‌گر و اثرگذار بر اقتصاد کشور را شناسایی کنیم سپس ضمن برنامه‌ریزی برای رونق کسب و کار و سرمایه‌گذاری مکانیسم‌های مقابله‌گر با سیاست‌های اخلال‌گر دنیای لیبرالیسم را نیز تدوین نماییم.

۲-۱- سلطه‌سازی با لفاظی‌گری و ساخت

واقعیت

از آنجا که پست مدرن‌ها با جایگزین کردن نظریه‌های بیشتر به جای نظریه‌های مدرنیست

مخالف هستند و معتقدند انتزاعی سازی نظری ابزاری است برای پنهان‌سازی نیت سلطه جویانه؛ لفاظی‌گری و استفاده از زبان برای ساختن واقعیت و سپس ایجاد هویت در درون آن واقعیت؛ پس لفاظی‌گری خود ابزاری برای سلطه جویی است. همچنین جان ون مانن و استیفن بارلی بحثی در خصوص خرده فرهنگ ارائه کردند آنان معتقد هستند خرده فرهنگ‌ها ممکن است حول علائق مشابه درون یک سازمان شکل گیرند و ممکن است بازتاب هویت‌های مشترک حرفه‌ای، جنسیتی، نژادی، قومی یا شغلی و همین طور نفوذهای فرهنگی، ملی یا منطقه‌ای باشند. خرده فرهنگ‌ها می‌توانند بر اساس آشنایی افراد در اثر تعامل مکرر، در زمان استفاده‌ی مشترک از یک مکان یا تجهیزات یا مکانی خاص شکل بگیرند؛ و با عنایت به اینکه مطابق نظر کارن سیل و جون مارتین خرده فرهنگ‌ها به چهار طریق زیر نسبت به یکدیگر واکنش نشان می‌دهند غلبه بر یکدیگر؛ غنا بخشی یکدیگر؛ به راه خود رفتن؛ و تقابل فرهنگی. فرهنگ عاملی مهم در سیاست‌گذاری خواهد بود. به گفته پیروان فوکو (خودهای انسان) نه خودآگاهند و نه هستی‌های مستقل، آن‌ها صرفاً موضع‌هایی در گفتمان هستند. از شکل‌های استلاجویی در این بینش می‌توان به تصاویر کیشه‌ای جنسی، قشربندی (توزیع نابرابر پرداخت، پست‌های قدرت دار و با پرستیژ) و نظریه بازارکار دوگانه (نیروی کار اولیه و ثانویه) اشاره کرد (هچ، ۱۹۹۴).

این ادبیات وجود نوعی خاص از روابط استیلاجویی در دنیای امروز را گواهی می‌دهد که از طریق بازی‌های زبانی و کار فرهنگی اعمال قدرت

می‌کنند؟ چه جوامعی هدف این استیلاجویی هستند؟ در این شیوه‌ها چه ابزارهایی بکار می‌روند؟ چگونه سیاست‌مداران نقاط ضعف جوامع خود را می‌پوشانند و فرصت می‌سازند؟

شفريتز و همکاران (۲۰۰۹) در کتاب خود با عنوان اداره امور دولتی در راستای تبیین ویژگی وظایف امور دولتی با استفاده از اصطلاح "برو سراغ اسپارت‌ها"^۲ که اصطلاحی است به معنای تا سر حد مرگ کارکردن، می‌گویند برای تقریباً ۲۵۰۰ سال این ضرب‌المثل مشهورترین مرجع کلاسیک برای اشاره به کاری بوده است که تا سر حد مرگ به آن پرداخته شده است. سپس با کمک این ضرب المثل می‌کوشند تا در ابتدا بین حادثه ۱۱ سپتامبر و قهرمانان اسپارت شباهت و قرابتی ایجاد کنند: « وقتی بطور تکان دهنده‌ای آشکار شد که بیشتر از ۳۰۰ آتشفشان مردند آن روز آنانی که از تاریخ باستان مطلع بودند ممکن است به دیگر گروه ۳۰۰ قهرمانانی که در حال انجام وظیفه مردند می‌اندیشیدند در سال ۴۸۰ قبل از میلاد سربازان شهر یونان برای به تاخیر انداختن حمله ایران، در مقابله با مهاجمان ایران مبارزه‌ای کردند. در یک موقعیت تدافعی در پشت کوه‌های ترموپیل قرار گرفتند. آن‌ها برای ۳ روز با امواج گسترده حملات ایرانیان مبارزه کردند؛ اسپارت‌ها آگاهانه خودشان را قربانی کردند؛ جنگیدند تا همه کشته شدند به طوری که به دنبالشان یونانی‌ها زمان داشته باشند برای سازماندهی و در نهایت شکست دشمن. احتمال شباهت‌های بین آتشفشان‌های شهر نیویورک و اسپارت‌های یونان باستان فراتر از ۳۰۰ نفر می‌رفت و این تعداد در هر دو حادثه دقیق نیست. ۳۴۳ آتشفشانانی که مرده بودند در مشارکتی از ۱۳۶ امدادگر از سایر سازمان‌های

می‌کنند. این تحقیق برای ایجاد فهم بهتر و گسترده‌تر همچنین بیان نمونه‌ای عینی از این نوع استیلاجویی می‌کوشد تا همه ابعاد منفی و مثبت این شیوه را با نمونه‌های عینی روشن سازد و برای استیلاجویی این شیوه و گسترش ابعاد منفی اعمال زور در جوامع بشری مانع ایجاد نماید. در بخش این تحقیق در کتب کلاسیک و منبع علم مدیریت از جمله کتاب معرفی اداره عمومی (فصل اول) نوشته شفريتز، راسل و بوریک که با عنوان "برو سراغ اسپارت‌ها" بحث در خصوص تعریف اداره عمومی را آغاز نموده است، یک نمونه عینی از هژمونی سازی و استیلاجویی از راه داستان سرایی و لفاظی گری شناسایی می‌شود که بصورتی بسیار ماهرانه با بکارگیری عناصری مثل تاریخ، اسطوره‌ها، حماسه‌ها، اختلافات فرهنگی، اخلاق، ایثارگری، شجاعت و ... فرموله و به خورد دانشجویان علم مدیریت داده می‌شود. یکی از نارسایی‌های مطالعات علمی مشاهده‌ای، سوگیری و لغزش محقق است (ساکاران و بوجی، ۲۰۱۶). به نظر می‌رسد محققین بر اساس اصل اخلاق حرفه‌ای آکادمیک وظیفه دارند بکوشند تا با تحقیق و تفحص، ادبیات منتشر شده در دنیای علم را از هر گونه جهت‌گیری و کذب پالایش کنند. بهمین منظور کسب دانشی که ما را در رمزگشایی استراتژی‌های سیاسی و ماکیاولیستی یاری رساند از اهمیت بالایی برخوردار است. اینکه بدانیم ماهیت، شکل و کارکرد این سیاست‌ها چیست؟ چگونه پیش‌بینی، خلق و بکار گرفته می‌شوند؟ همچنین این تحقیق تبیین می‌کند چگونه سیاست‌مداران برای تحقق هدف خود طرح‌ریزی

امدادرسان (پلیس شهر نیویورک ، پلیس بندر - گاردهای امنیت سری و ...)، اسپارته‌ها خدمه داشتند (بعضی که مجبور بودند به پخت غذا)، واحدهای کوچک رزمی دیگر شهرها شامل حدود هزار بازیگر (نه هنرمند سینما، سربازهایی برای نقش ایفا کردن) با این اوصاف ۳۰۰ نفر از آنها طنین انداز شدند زیرا اینان اسپارته‌هایی بودند که مبارزه کردند تا سرحد مرگ، در حالی که دیگران عقب نشینی کردند و اینان بودند آتشفشانانی که شخصیت بخشیدند به عملیات نجات. »

شفریز و همکاران او پس از اقناع کامل ذهن خوانندگان در خصوص برابری این دو حادثه از دیدگاه بار معنوی و شکلی دو حادثه، می‌کوشند تا هموطنان خود را فراتر از قهرمانان یونانی در جایگاهی برتر از لحاظ ارزش قرار دهند: « جوامع چنانچه ضروری باشد فدا شدن تعداد زیادی از سربازانشان را انتظار دارند اما فدا شدن تعدادی زیادی از آتشفشانانشان را انتظار ندارند؛ آنها رزمندگان سلامت هستند که فقط فرونشاندن آتش و حفظ زندگی‌ها را دنبال می‌کنند. » عبارتی که حادثه ۱۱ سپتامبر را ویژه‌تر از حادثه اسپارتان در ذهن خواننده تداعی می‌کند. سپس با استفاده از شباهتی که در ابتدا بین دو حادثه ساخته‌اند این بار به جایگاه فرهنگی و تمدن شرق حمله کنند و چون تمدن ایالات متحده آمریکا را از لحاظ پیشینه تمدنی و داشتن زبان و فرهنگ غنی و مستقل از سایر فرهنگ‌ها، در قیاس با تمدن امپراطوری ایران نمی‌بینند، تمدن ریشه‌دار یونان را در جلوی خود سپر می‌کنند تا خود را از پس آن محفوظ به جلو بکشند. « هر دوی آتشفشان‌ها و اسپارته‌ها خودشان را قربانی کردند مطابق اخلاق شغلیشان و

اگر چه زمان اقدامشان ۲/۵ هزار سال با فاصله از هم بود. اما هر دو گروه در حال مبارزه با دشمن مشابه؛ یکی استبدادی از شرق بدنبال سرکوب کردن جوانه‌های دموکراسی یونان باستان، و دیگری به دنبال محو کردن شکوفایی دموکراسی جهان غرب. بعد از اینکه یونانی‌ها جنگشان را فاتح شدند سایمونیرز (۵۵۶-۴۶۸ قبل از میلاد) شاعر مشهور زمان، اراده کرد برای نگاشتن کتیبه‌ای، تا بمنظور یادبود قهرمانان اسپارتان در ترموپیل نصب شود. بعضی از یونانی‌ها از اینکه او فقط در دو خط یادبود را ساخت شکه شده بودند؛ اما این دو خط معنی‌دارترین و مشهورترین سنگ قبر نوشته، در تاریخ تمدن غرب شده است (تا سر حد مرگ انجام وظیفه کن تا هر آنکه از اینجا می‌گذرد از قوانینی که ما برایشان جان داده‌ایم اطاعت کند). اینجا در نهایت برای همه آنانی که به عنوان مایه شرمساری ۱۱ سپتامبر مردند مراسم یادبود شایسته‌ای است؛ اما آتشنشانان، افسران پلیس، و دیگر امدادگران محکوم به فنا از قبل یک یادبود دارند آن‌ها همه در سنگ نوشته اسپارته‌ها شریک هستند زیرا آن‌ها شجاعانه در مسیر انجام وظیفه مردند برای اطاعت از قوانینشان»، استراتژی فریب مکتب لیبرال در گفتار شفریتز و همکاران او به زیرکی حس ایران هراسی را القاء می‌کند و با استفاده ابزاری از تاریخ یونان، ضمن اینکه اروپاییان را برای مقابله با ایران اسلامی با خود همراه ساخته است در عین حال حس برتری محسوس ملیت خود را نیز به آنان و هموطنان خود القا می‌کنند. درست مقابل شفریتز و همکاران او وین دایر (۲۰۰۶) همتای آمریکایی آن‌ها در کتاب معنویت (رسالت نهایی شما)، روایت دیگری از حادثه ۱۱ سپتامبر دارد که از دو بعد

شمار می‌رود. پس از فروپاشی بلوک شرق، برخی از لیبرال‌ها این شکست را به ضعف اخلاقی سوسیالیسم و قوت اخلاقی لیبرالیسم ارجاع دادند (فوکویاما، ۱۹۹۲). برای محک این ادعا شناخت مکتب لیبرال گامی مهم است همچنین دانش در خصوص ویژگی‌های عمل اخلاقی نکته‌ای است که ما را در جنگل انبوه اقدامات اخلاقی نما، راهنماست. واحدی منش و واعظی (۱۳۹۰) در تحقیق خود در این خصوص استدلال کردند اخلاقی عمل کردن پیروان یک مکتب مستلزم وجود سه عنصر در هر مکتب است:

۱- مکتب باید به صورت پرقدرت و مستدل، تصویری اخلاقی از انسان به دست دهد و نگاه ابزاری به انسان را به طور کلی منتفی بداند.

۲- غایتی که از سوی مکتب پیش روی عامل قرار می‌گیرد باید اهداف اخلاقی باشد. اگر اهداف ترسیم شده ماهیت صرفاً مادی داشته باشد، انتظار اخلاقی عمل کردن از عاملان، انتظار به جایی نخواهد بود.

۳- مکتب اخلاقی پایبندی به اخلاق را در روش‌ها هم مستدل ساخته باشد. اگر مکتبی توسل به هر روشی را برای رسیدن به اهداف تجویز کند، به طور طبیعی، برای پیروانش بستر ترمّد از اخلاق را فراهم ساخته است. این سه عنصر در ارتباط با همدیگر، عقلانیتی را رقم می‌زند که در فضای آن، اخلاقی عمل کردن منطقی و خردمندانه جلوه خواهد نمود. هرگونه نقضی در هر یک از اضلاع یاد شده، موجب می‌شود اخلاقی عمل کردن خارج از عقلانیت باشد. دربارهٔ مسئله مورد بحث، که جایگاه اخلاق در سیاست خارجی لیبرالی را رصد می‌کند، گفته می‌شود: پایبندی لیبرالیسم به اخلاق، در گرو پذیرش سه مسئله است: ۱. نگاه اخلاقی به انسان نه ابزاری؛ ۲. غایت اخلاقی برای

جالب توجه است اول بهره‌برداری او در جهت و هدفی مخالف شفریتز و همکاران او که بر طبل جنگ می‌کوبند و دوم اینکه در سرتاسر این کتاب و از جمله در مقدمه روایت او از ۱۱ سپتامبر و فصل هشتم کتاب از دانشمندان و شعرای ایرانی برای اثبات ادعاها و اعتقادات خود در خصوص معنویت رسالت نهایی و لزوم ترویج عشق و صلح بهره می‌برد یعنی بهره‌گیری از ایران برای ارتقاء فضای فرهنگی جامعه‌ی خود.

۳-۱- معرفی مکتب استیلاجوی تحقیق

رابرت مرتون در سال ۱۹۴۲ در مقاله «ساختار هنجاری علم» با رویکرد کارکردگرایانه، معیارهای حاکم بر رفتارهای دانشمندان را مورد بررسی قرار داد. به نظر مرتون دانشمندان در رفتارهای علمی خویش چهار هنجار عام گرایی؛ اجتماع گرایی؛ بی طرفی علمی؛ و شک سازمان یافته را رعایت می‌کنند. این دید از هنجارها و اخلاقیات مورد انتقاد سایر جامعه شناسان قرار گرفت (هج، ۱۳۹۴). از آنجا که شفریتز و همکاران او از دانشمندان علم مدیریت مکتب لیبرال هستند قبل از هر اقدامی شناخت ویژگی‌های لیبرالیسم و درک ماهیت و ذات این تفکر برای هر محقق لازم است، تا با آشنایی با اهداف، شیوه‌ها، استراتژی‌های و ابزارهای مورد استفاده آنان، بتوانیم در ادبیات علوم سیاسی به جستجوی روایت‌های متعدد و واکاوی عناصر سیاست‌های سیاستمداران مکتب لیبرال بپردازد. لیبرالیسم از بدو پیدایش، داعیه‌های اخلاقی فراوانی داشته است. حمایت از آزادی‌های فردی، تساهل و تسامح در برابر مخالفان، نفی استبداد، دموکراسی خواهی و دفاع از حقوق بشر از جمله مهم‌ترین ادعاهای اخلاقی لیبرالیسم به

سیاست؛ ۳. ممنوعیت توسل به شیوه‌های غیر اخلاقی در نیل به اهداف سیاسی. حال با پیش فرض‌های فوق و برای پی بردن به پاسخ مساله لازم است عناصر اصلی سیاست خارجی لیبرالی را بشناسیم. آنچه در رفتار دولت‌های لیبرالی که معمولاً با تأکیدات صاحب نظران لیبرال همراه بوده است این نتیجه به دست می‌آید که سیاست خارجی لیبرالی دارای چهار عنصر اساسی و بنیادی است.

۱- خودبرتربینی، یکی از خصلت‌هایی است که از دوران باستان، در فکر و اندیشه ساکنان مغرب زمین وجود داشته است. این خصلت، که با حقیر بینی دیگر جوامع و نژادها همراه است، در جهت دهی به سیاست خارجی جوامع غربی نقش بارزی داشته است. استعمار دیگر جوامع، از سوی آنان، با استناد به همین موضوع توجیه می‌شود. منتسکیو، نویسندهٔ پرآوازهٔ روح القوانين، که در آن دربارهٔ حقوق طبیعی، لزوم آزادی، برابری و برادری، تفکیک قوا، قانون اساسی، حکومت مشروطه و پارلمانی داد سخن دارد، آشکارا مخالفتش را با این ارزش‌ها نسبت به سیاهپوستان ابراز می‌کند، با این استدلال که سیاهپوستان از دایرهٔ انسانیت خارج هستند. در همین چارچوب انسان شناسی است که برده داری از سوی لیبرال‌ها و رهبران فکری آن‌ها به عملی درست و شایستهٔ پیگیری تبدیل می‌شود، بدون اینکه تضادی با شعارهای حقوق بشر خواهی داشته باشد؛ منتسکیو در ادامه به اروپاییان حق می‌دهد مردمان جوامع غیراروپایی را به بردگی بگیرند (مهدی، ۱۳۴۹). در همین فضای فکری، لاک به خود حق می‌دهد همزمان با نظریه پردازی دربارهٔ آزادی و دموکراسی، از طریق خرید و فروش برده، امرار معاش کند و جان

استوارت میل پس از «بازنشستگی از کمپانی هند شرقی»، به نوشتن کتاب دربارهٔ آزادی پردازد (آرنیل و لاک، ۱۳۷۶). غربی‌ها با همین روحیهٔ نژادپرستی و خودبرتربینی به جوامع جدید و نا شناخته قدم گذاشتند. سی آلک دو توکویل (۱۸۰۵-۱۸۵۹) در گزارش جامعی به سال ۱۸۳۵ از وحشی‌گری‌ها، غصب اراضی و قتل‌های فجیع بومیان آمریکایی از سوی مهاجران اروپایی، گزارش می‌دهد، بدون اینکه هیچ اعتراضی به اقدامات ظالمانهٔ آن‌ها داشته باشد. هیوم هم در نژادپرستی دست کمی از لاک، جان استوارت میل و دو توکویل ندارد، او نیز متمدن بودن جامعهٔ خویش و وحشی بودن بومیان آمریکا را تأیید می‌کند و از لزوم کنار گذاشتن رفتار عادلانه با این وحشیان سخن به میان می‌آورد و می‌نویسد موقعیت انسان‌ها در ارتباط با جانوران، آشکارا به همین ترتیب است. آن‌ها حتی برای این اقدامات وحشیانه، به اندازهٔ کافی دلایل مذهبی هم جور کرده بودند! در نگاه مذهبی، بومیان عامل شیطان بودند (صاحب خلق، ۱۳۸۵). گوست (۱۹۶۳) جامعه شناس آمریکایی در کتاب "نژاد: تاریخ یک ایده در آمریکا" بر نقش مذهب پروتستان‌تیسیم و یهودیت در نژادگرایی لیبرال‌ها تأکید دارد. گوست معتقد است: جوسیا استرونگ، عالم دینی پروتستان، در رأس کسانی بود که در گسترش و ترویج نژادپرستی نقشی اساسی بر عهده داشت. او با تلفیق پروتستان‌تیسیم و داروین‌یسم اجتماعی، عقیدهٔ برتری نژاد «انگلو - ساکسون» و صاحب اختیار بودن این نژاد را از جانب خداوند، نابود کردن سرخپوستان مطرح کرد. بنجامین فرانکلین بعدها در دفاع از این عقیده نوشت: «خوراندن مشروب روم به بومیان،

بخشی از طرح و نقشه خداوند برای نابود کردن این کثافت‌ها از روی زمین بود» (برندز، ۲۰۰۰).

تدوین قانون اساسی ایالات متحده در سال ۱۷۸۷م با این زمینه‌های فکری توسط ۱۶ مرد سفیدپوست، ثروتمند و صاحب برده انجام شد آن‌ها با اینکه در این قانون به برابری انسان‌ها تصریح کردند، ولی در عمل، همچنان مشی سابقشان را پی گرفتند و نشان دادند مقصودشان از انسان، منحصرأ نژاد اروپایی است. آبراهام لینکلن، که رهبری مبارزه با برده‌داری را بر عهده داشت، هدف از مبارزاتش را نه دفاع از حقوق انسانی بردگان، بلکه حفظ وحدت و یکپارچگی ایالات متحده اعلام کرد و تصریح کرد، اگر می‌توانستم اتحادیه را بدون آزادسازی بردگان حفظ کنم این کار را می‌کردم. در سال ۱۸۹۸ سناتور آلبرت بوراید در یک سخنرانی نژاد پرستانه گفت «جمهوری آمریکا همان جمهوری است که توسط برترین نژاد تاریخی پایه‌گذاری شده است و حکومت مورد عنایت خداوند است... رهبران این دولت را نه تنها حاکمان دولت خرد، بلکه پیامبران خدا باید دانست». دست برداشتن لیبرال‌ها از برده‌داری زمانی اتفاق افتاد که دیگر سودآور نبود. استدلال اسمیت در کتاب ثروت ملل علیه بردگی، استدلال می‌کند که برده‌داری دیگر سودی ندارد و عقل اقتصادی نمی‌پذیرد کاری که در آن سودی وجود ندارد، ادامه پیدا کند (اسمیت و کنون، ۱۹۳۷).

دو توکویل هم درباره لغو بردگی در ایالات متحده، سودآور نبودن این عمل را عامل لغو آن می‌داند او می‌گوید «لغو برده‌داری در ایالات متحده، از نظر رعایت نفع سیاهان انجام نگردیده است، بلکه لغو بردگی از نظر رعایت منافع سفیدپوستان بوده است». به مرور، سفیدپوستان پی بردند که بردگی برای اربابان نیز شوم است.

شاید تصور شود به مرور، لیبرالیسم در باورهای نژادگرایانه و استیلاجویانه اش تجدید نظر کرده است؛ چراکه لیبرال‌ها در نیمه دوم قرن بیستم، دست از استعمار کشیدند و دامنه حقوق بشر را گسترانیدند و تمام انسان‌ها را زیر چتر حمایتی خود قرار دادند. در سال ۱۹۴۸ با همت آن‌ها سازمان ملل «اعلامیه جهانی حقوق بشر» را تصویب کرد که در آن بر برابری تمام انسان‌ها تأکید شده است. ولی این تصور بیش از حد خوش بینانه و به دور از واقعیت است. واقعیت این است که اساساً عقلانیت لیبرالی به هیچ وجه، برابری انسان‌ها را بر نمی‌تابد. بلکه تغییرات صوری و تاکتیکی بوده است.

روژه گارودی نیز بر این باور است که تبعیضات لیبرالی بدون آنکه برطرف شده باشد، به شکل نهادینه و بسیار پیچیده همچنان پابرجاست. (گارودی، ۱۹۸۴). به قول دوتوکویل ممکن است موانع قانونی که باعث جدایی نژاد سفید اروپا از سیاه آفریقا و سرخ آمریکا شد بتدریج از میان برود که امروزه چنین شده است ولی مانع اخلاقی پابرجاست. اصول بردگی عقب نشینی کرده است اما توهومات و تعصبات که نتیجه بردگی است پس از برجیده شدن اساسی بردگی باز هم بر جای خود پابرجاست (دوتوکویل، ۱۸۴۰). برای بررسی سه عامل دیگری که در جوهره مکتب لیبرال نهفته است: سودگرایی؛ فریب و خشونت به اندازه کافی در تحلیل عامل خودپرستی و تبعیض نژادی دلایل و مواردی که مصداق این ابعاد منفی در مکتب لیبرال باشد آمده است. اروپا تحت تاثیر منطق ارسطویی که توسط یوتیوس ترجمه و برای اثبات دین مسیح اروپای آن روزگار تحت تاثیر منطق دیالکتیکی، عقلایی و وابسته به عقل تشریح شده است در بن بست قرار گرفته بود ولی پس از انتشار

کتاب مسائل طبیعی (natural questions) اثر ادوارد بنی و اثر گوندیسلاوی دومینکی درباره نامیرایی روح که از ترجمه آثار عربی از جمله کتاب شفای بوعلی سینا و مقاصد الافلاسفه غزالی اقتباس شده بود با نظریه ماوراء طبیعی منطق علمی اروپا از بن بست خارج شد. مونتگمری وات (۱۳۶۱) می گوید اسلام باعث شد اروپا تصویر جدیدی از خود ترسیم کند و آن‌ها برای مقابله با تاثیرات ساراسن‌ها را بر خود کم بها داده و بر اتکایشان بر میراث یونانی و رومی اغراق کرده اند پس امروز بر ماست که برداشت غلط خودمان را اصلاح کنیم و بر دینمان نسبت به جهان اسلام اعتراف کنیم. روزه گارودی (۱۹۸۴) معتقد است که حضور پیروان دین‌های مختلف در محل پیدایش اسلام یعنی خاورمیانه، بزرگترین دلیلی است که برای سعه صدر اسلام در پذیرش فرهنگ‌ها و تمدن‌ها می‌توان عنوان کرد.

۲- سوابق و روش تحقیق

تحقیقی که بر اساس آن به اهمیت پرداختن به موضوع مورد بحث در این مقاله دست یافته و با مرور مبانی تحقیق و تحلیل برخی از نتایج آن سعی کرده‌ایم تا چندین ابزار اعمال قدرت نوین را شناسایی و تشریح نمائیم با روش سناریونگاری و با هدف "شناسایی پیشران‌ها و سناریوهای آینده صنعت بانکداری کشور" و به منظور کشف عدم قطعیت‌های کلیدی با ترکیب دو رویکرد کیفی و کمی «منطق شهودی عدم قطعیت‌های بحرانی» و «تحلیل آثار بر گذر» انجام شده است. این تحقیق در واقع چندین تحقیق به هم پیوسته با شیوه‌های متعدد تحلیل کمی - کیفی و در فضایی "کیفی، اکتشافی و خبره محور" انجام شده است که بیان کلیه نتایج آن از حد ظرفیت این مقاله خارج است.

این تحقیق وسیع به مدت یک سال با مطالعات کتابخانه‌ای کلیه تحقیقات در دسترس و مرتبط انجام گرفته در حوزه صنعت بانکداری و مرور حوادث و تیترو روزنامه‌های پرتیراژ مقطع دو ساله کشور (۱۳۹۸-۱۳۹۹) و جهان به بررسی روندهای موثر بر صنعت بانکداری داخل و خارج کشور و پیشران‌های کلیدی صنعت بانکداری پرداخته و در ادامه با برگزاری پانل خبرگان (تا اشباع اطلاعات) پیشران‌های مهم صنعت بانکداری را احصاء نموده است. پس از آن با دو رویکرد ذکر شده به اولویت‌گذاری و شناسایی پیشران‌ها کلیدی صنعت بانکداری پرداخته و بمنظور احصاء سناریوهای آینده صنعت بانکداری کشور با تقاطع پیشران‌های کلیدی به دنبال ساخت سناریوی مطلوب صنعت بانکداری بوده است. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل مطالعات کتابخانه‌ای، پرسشنامه دلفی، پانل خبرگان و ذهن‌انگیزی است. قلمرو موضوعی روندها پیشران‌ها و سناریوهای صنعت بانکداری است با توجه به اینکه خبرگان تحقیق از جامعه بانک کشاورزی انتخاب شده اند می‌توان قلمرو مکانی را بانک کشاورزی دانست اگر چه با توجه به مطالعه کتابخانه‌ای می‌توان این قلمرو را به سطح کشور نیز توسعه داد. قلمرو زمانی تحقیق از بهمن ماه ۱۳۹۷ آغاز و تا پایان سال ۱۳۹۹ که تجزیه تحلیل نتایج انجام گرفته ادامه داشته است. سناریو نگاری روشی است که در آن با کشف نیروهای پیشران کلیدی در بافت تغییرات شتابان و عدم قطعیت‌های متعدد، رهبران و مدیران با نگاه به رویدادهای غیر منتظره در آینده و درک عمیق پیامدهای احتمالی آن‌ها، چندین روایت متمایز را درباره آینده‌های ممکن کشف و تعریف می‌کنند (شوارتز، ۱۹۹۱). سناریوها در مکاتب مختلف به صورت‌های مختلف تهیه می‌شوند اما در

معروف‌ترین آن‌ها روش شهودی رویکرد عدم قطعیت بحرانی شوارتز است که با نام سناریوهای ۲*۲ شناخته می‌شوند و برای هر سناریو تقاطع دو پیشران دارای عدم قطعیت ضروری است لذا لازم است فهرستی از پیشران‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و برگزاری پانل خبرگان کشف و پیشران‌های اصلی با پرسشنامه دلفی و تحلیل پاسخ‌ها احصا گردند. پس از برگزاری پانل خبرگان و بررسی نتایج تحقیقات داخلی و خارجی و تحلیل پرسشنامه دلفی عوامل شناسایی نرخ قراردادها، سرمایه گذاری، نوآوری، عوامل خارجی، سیاست‌های کلان، بانک همه کاناله، ارزش نوع و نرخ، فین تک، توجه به نیاز جامعه، خدمات، نوع بانکداری، مشتریان، مدیریت ثروت، سازمان‌ها، مدیریت اطلاعات، تبلیغات، وقایع، امنیت، بلاکچین، شرکت‌های فناوری (آپ) پیشران‌های بالاترین عدم قطعیت شناسایی شدند. در مرحله بعد مطابق رویکرد عدم قطعیت‌های بحرانی (Critical Uncertainties)، آن دسته از عدم قطعیت‌هایی که دارای عدم قطعیت عمیق و دارای اهمیت بالایی برای آینده موضوع مطالعه باشند پس از مرحله " مطالعات کتابخانه‌ای شناخت وضعیت فعلی صنعت بانکداری کشور و جهان" و "شناخت روندهای مهم در داخل و خارج از کشور از طریق تحلیل مطالعات کتابخانه‌ای و محتوای مصاحبه با خبرگان" در گام " شناخت پیشران‌های موثر در کشور از طریق مصاحبه و پرسشنامه با روش دلفی" الویت گذاری می‌شوند اما به منظور انجام گام سوم ضرورت دارد دستیابی به شناختی عمیق از پیشران‌ها و روندها از طریق مطالعات کتابخانه حاصل شود و ما در خلال این مطالعه حول پیشران‌های نوآوری، سرمایه‌گذاری، عوامل خارجی، فین تک و

سیاست‌های کلان به روابط معنی‌داری دست یافتیم که هر یک از طریق مکانیسم مخصوص به خود کارکرد و وظیفه‌ای را بصورت هماهنگ ایفا می‌نمایند و ضرورت داشت در هنگام برگزاری پانل خبرگان برای اولویت گذاری پیشران‌ها مورد توجه قرار گیرد. محققان و اهل فن بررسی نقش بلاکچین (Blockchain technology) در طراحی مکانیزم‌های حاکمیت را شروع کرده‌اند. بلاکچین با خصوصیات منحصر بفرد خود، می‌تواند اشکال توزیع شده و مقرون بصره جدید حاکمیت در اکوسیستم‌های مبتنی بر پلتفرم را ممکن سازد که تناقض اساسی گشودگی را مدنظر قرار می‌دهد. فناوری بلاکچین همانطور که ذکر شد، فناوری دفتر کل توزیع شده مبتنی بر بلاکچین، یک سیستم دفتر کل معامله دقیق و تمرکززدایی شده است که از الگوریتم‌های برنامه‌ریزی شده، پروتکل‌ها و رمزنگاری پیشرفته جهت دسترسی به یک اجماع خودکار راجع به وجود و تکامل تراکنش‌ها را استفاده می‌کند و در واقع سابقه تغییرناپذیر از تراکنش‌ها را که برای همه کنشگران شفاف باشد، فراهم می‌کند؛ بطوری‌که در آن نیازی به تضمین اعتماد بین طرف‌های مبادله از طریق پایش و اعتبارسنجی تراکنش‌ها توسط طرف ثالث وجود ندارد (ماری و همکاران، ۲۰۱۹)، که این موضوع می‌تواند دنیای جدید و غیر قابل کنترلی را برای نظام‌های سیاسی به بار آورد و ضروری است بلاکچین و فین تک و روند تغییرات آن را به عنوان یک پیشران بطور کامل بررسی و اثرات آتی آن را سنجید. وحیدی مطلق و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان آینده پژوهی صنعت بانکداری با هدف دیده‌بانی محیط پیچیده جهانی، منطقه‌ای و ملی با هدف کشف نتایج غیربديهی و شهودی سناریو‌هایی از آینده صنعت بانکداری را ارائه

نموده است. در تشریح سناریوی تلاطم و آشوب تحت تاثیر عناوین "فناوری اطلاعات و جهانی شدن" و "ریسک سرمایه‌گذاری و ثبات اقتصادی" به حلقه‌ای تشدید شونده اشاره شده است که شرایط را برای ثبات اقتصادی کشور دشوار نشان می‌دهد. اعتباریان و توکل (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان نظام‌های شبه فئودالی (مورد نظر نورتون‌ای لانگ) در نظام‌های اداری با توجه به ایده بارداخ که با انتشار کتاب خود با عنوان بازی اجرا، استعاره‌ای کلاسیک برای فرآیند اجرا (بارداخ، ۱۹۷۷)، فرآیند اجرا را ماهیتی سیاسی دانسته است؛ روابط مختلف سلطه‌گری را تشریح نموده‌اند و با توجه به نظریه بازی به ابزارهای نوین سلطه از جمله قدرت سطح وب و لفاظی‌گری اشاره کرده‌اند، با توجه به این مبحث و نتایج تحقیقات فوق‌الذکر به نظر می‌رسد بتوان علت عدم موفقیت کشور در کنترل همه پیشران‌ها در جهت تحقق سیاست‌های کلان کشور را ارائه کرد؛ موضوعی که در بخش مطالعات کتابخانه‌ای تحقیقات داخلی، کمتر مشاهده شد. تعدادی از پست مدرن‌ها با به چالش کشیدن این پیش فرض بی‌چون چرای افسانه‌ی پیشرفت، راه‌هایی خاطر نشان می‌کنند که از طریق صاحبان قدرت، پیشرفت را به عنوان خردمایه‌ی حفظ منابع قطعی خود در وضع موجود، مورد استفاده قرار می‌دهند (هچ، ۱۳۹۴). ماجرای بحث برانگیز جک و سوری (۲۰۱۶) در خصوص ترویج نقش فین تک در کاهش فقر که توسط باتمن، داونداک و لوبری (۲۰۱۹) به سناریوی استخراج دیجیتال برای جذب سرمایه کشورهای آفریقایی در پوشش مبارزه با فقر قلمداد و نقد شده است گواه دیگری از ماجراست، امیز ابتدا توسط انگلستان در کنیا به عنوان روشی جایگزین برای دسترسی به خدمات مالی برای افراد بدون حساب بانکی در کشور معرفی

شد. سافاریکام بزرگترین اپراتور تلفن همراه در کنیا، امپزا (M-Pesa) را در سال ۲۰۰۷ راه‌اندازی کرد. ام‌پزا ترکیب M به معنای موبایل و Pesa به معنای پرداخت در زبان سواحیلی (Swahili) است. ۴۰٪ از مالکیت سفیریکام امروز در اختیار شرکت چندملیتی وودافون بریتانیایی، ۳۵٪ دولت کنیا و ۲۵٪ در اختیار سرمایه‌گذاران عمدتاً خارجی است (باتمن و همکاران، ۲۰۱۹). باتمن و همکاران او نشان می‌دهند که با این شیوه که آن‌ها اصطلاح "استخراج دیجیتال" نامیده‌اند و ادامه استخراج معادن طلا و الماس کشورهای آفریقایی به شیوه‌ای جدید می‌دانند اثبات می‌کنند که در پوشش مبارزه با فقر سرمایه کشور کنیا تحت مالکیت کشورهای خارجی و در صدر آن‌ها انگلستان در آمده است. در ادامه این بحث، پیشران مدیریت اطلاعات معنایی که در اصطلاح بروکراتهای سطح صفحه (screen level bureaucracy) نهفته است نیز نباید نادیده گرفته شود؛ بروکرات‌هایی که در کنار شبکه‌های اینترنت و سامانه‌های مختلف ارتباطی به اشکال مختلف زمینه را برای ارتباط شهروندان با دولت یا ارتباط کارکنان با یکدیگر فراهم می‌کنند که در این بین طراحان سیستم، کارکنان سیاست‌گذار و متخصصان فن‌آوری اطلاعات معادل جدید بروکراتهای سطح خیابان خواهند بود. اینان کسانی هستند که قدرت و اختیار را برای تبدیل چارچوب قانون به الگوریتم محکم، درخت تصمیم‌گیری و ماژول‌ها و ایجاد ارزش و انتفاع در اختیار دارند، در این شیوه مدرن کشور ما نیز در بحث جابجایی بین‌المللی پول و تحریم از طریق سوئیفت و شناسایی راه‌های فعالین اقتصادی کشور برای دور زدن تحریم‌ها، خسارت‌های بیشماری را متحمل شده است که خود نمونه دیگری از ایجاد سلطه، تاراج، تحریم و

۳- نتیجه گیری

همانطور که ماکیاول در کتاب خود به نام شهریار آورده است بر شهریار ضرورت دارد راه بکارگیری خوی انسانی و حیوانی را بلد باشد، از روباه حيله‌گری و از شیر قدرت را با خود همراه سازد و این سیاست در این سخن تئودور روزولت نیز به نمایش در آمده است، دقیقاً آنجا که گفته است «سیاست خارجی‌ام را با گفتاری آرام و چماقی در دست پیش می‌برم» (کشوری، ۱۳۹۳)، و با توجه به همه دلایلی که پیش از این ارائه گردید نتایج تحقیق گویای آن است که فضا سازی و ایجاد توجیه های انسانی و منطبق بر مفاهیم دموکراسی برای همراه کردن افکار عمومی و تشویق کشورهای غرب برای همت گماشتن در همراهی با سیاست‌های جبهه لیبرال وظیفه‌ای است که افرادی چون شفریتز و همکارانش به آن می‌پردازند. شفریتز و همکاران او نبوغ خود را در بکارگیری ابزار لفاظی‌گری برای ساخت واقعیت از طریق مراحل درونی سازی، شی سازی و برون‌سازی به بهترین شکل بکار گرفته‌اند تا هویت ملی کشور خود را که بر زیر بنایی از تمدن، مردم، دانش و منابع ملی سایر کشورها در ۵۰۰ سال اخیر ساخته شده است ریشه‌دار سازند. ریشه ای به قدمت تاریخ امپراطوری یونان باستان و جایگاه و قدرتی در حد مبارزه با تمدن امپراطوری بی‌نظیر پارس؛ و در ادامه این سیاست هدایت کننده فضای سیاسی حاکم بر جهان، بکارگیری فین تک برای تغییر شیوه استعمار قدیم به شیوه مدرن استخراج دیجیتال قرار دارد و بطور هماهنگ نقش ایفا می‌نماید.

تملیک دارایی توسط اقتصاد جوامع سرمایه داری است. استانلی دیتز (۱۳۹۲) در کتاب خود تحت عنوان دموکراسی در عصر استعمارگرایی شرکتی با توسل به دیدگاه‌های گرامسی، هابرماس و فوکو می‌گوید شرکت‌ها به شدت قدرتمند شده‌اند و نهادهای جامعه و همین‌طور زندگی و هویت را استعمار کرده‌اند این استعمارگری با تجاری سازی زبان، حرفه‌ای سازی (vocalization) نظام آموزشی و بازسازی زندگی خانواده حول تقاضای کار، پایدار شده است و به زعم دیتز قدرت شرکتی به مراتب دسیسه آمیزتر از قدرت حکومت است. زیرا بصورت ماهوی غیر دموکراتیک است و تجربه زندگی روزمره ما را تحت تاثیر قرار می‌دهد و امری عادی هم تصور می‌شود. کما اینکه ممکن است در کشور ما نیز شرکت‌هایی در رابطه با فعالیت‌های استراتژیک مشغول به فعالیت باشند که سهام آن‌ها با واسطه یا مستقیم در اختیار اتباع خارجی باشد و ضمن تملک سرمایه ایرانیان با جمع‌آوری اطلاعات جامعه و مشتریان خود بتوانند در مواقع حساس برای کشور هزینه تراشی یا در مسیر توسعه اقتصادی کشور مانع تراشی نمایند. امروزه افراد بسیاری وجود دارند که با داشتن ثروتی مناسب به دلیل عدم آگاهی، توانایی استفاده از ثروت خود را ندارند. در این میان برخی بانک‌ها با درک ارزش این مشتریان یا با به کارگیری مجموعه‌ای از خدمات مالی و بانکی خواهان ارتقای جایگاه خود در جامعه هستند تا به واسطه آن مشتریان ویژه را به سمت خود جذب کنند (کاسل و همکاران، ۲۰۰۴). این امر باعث شده است مشتریان با طیف وسیعی از خدمات مواجه شوند و قادرند تا بر اساس میزان درکشان از کیفیت و ارزش آن خدمتی را انتخاب کنند (لیو، ۲۰۰۱).

و با ایجاد تحریم و لزوم بکارگیری مکانیسم‌های دور زدن تحریم درپار مشکلات عدیده‌ای در پاسخگویی سریع به نیاز مشتریان روبروست نیازی که برآوردن آن در زمان درخواست مشتریان اهمیت دارد و لزوماً می‌بایست حمایت کافی از بانک توسط دولت و سازمان‌های ناظر فراهم گردد. در منطقه نیز افزایش دشمنی در بین کشورهای اسلامی و ترویج خشونت نه تنها آرمان دوستی و اتحاد کشورهای اسلامی را به حاشیه رانده است بلکه به دلیل نا امنی‌های روز افزون اقتصادی و جانی در حال انتقال گسترده سرمایه‌های خصوصی و دولتی منطقه به اقتصاد کشورهای اروپا، کانادا و امریکا است؛ روندی که چنانچه توسط ملت‌های منطقه درک و متوقف نشود آینده تاریک و سرشار از فقر و وابستگی را برای ما به بار خواهد آورد. این تحقیق نشان می‌دهد آرمان فقه اسلامی که رونق سرمایه‌گذاری‌های تولید محور و ارائه خدمات مورد نیاز جامعه است و با شیوه بانکداری اسلامی پیگیری می‌شود بدون توجه به شیوه‌های جدید

کسب و کار و استفاده از تکنولوژی‌های دنیای مدرن قابل تحقق نیست و لزوماً می‌بایست با نوآوری و خلاقیت فضای لازم برای هدایت درست پیشران‌های صنعت بانکداری کشور فراهم شود تا در نهایت با ایجاد ثبات اقتصادی ضمن توقف روند فرار سرمایه‌های مادی و معنوی کشور، شرایط برای بازگشت سرمایه‌های کشور خصوصاً سرمایه‌های انسانی کشور فراهم گردد.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در خصوص نگارش مقاله و امانت‌داری در ارجاعات رعایت گردید.

سهم نویسندگان

نگارش و تألیف این مقاله مشترکاً توسط تمامی نویسندگان صورت گرفته است.

تضاد منافع

در این تحقیق تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

۱. اسلامی روح اله. ۱۳۹۵. پدیدارشناسی صلح در اندیشه انقلاب اسلامی ایران/ اندیشه سیاسی در اسلام: پاییز ۱۳۹۵، دوره ۲، شماره ۹؛ از صفحه ۷ تا صفحه ۳۴.
۲. اسلامی، روح اله. ۱۳۹۴. سیاست به مثابه تکنیک. تهران: خرسندی.
۳. اعتبارایان خوراسگانی، اکبر و توکل، مرتضی، ۱۳۹۷، نظام‌های شبه فیودالی (مورد نظر نورتون ای لانگ) در نظام‌های/داری، پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران،...
<https://civilica.com/doc/784849>
۴. باربارا آرنیل، مقاله جان لاک و دفاع اقتصادی از استعمار، ترجمه علی شهبازی؛ اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۱۱۶ و ۱۱۵، فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۶؛
۵. دایر وین، ۲۰۰۶. معنویت رسالت نهایی شما. ترجمه علی علی پناهی، نشر آسیم، تهران، ۱۳۸۶. ص ۱۳۷-۱۳۸.
۶. دو توکویل، آلکسی: تحلیل دموکراسی در آمریکا، ترجمه رحمت الله مقدم مراغه. ص ۶۴۹ و ۶۵۰ و ۶۵۸ و ۶۸۸ و ۶۹۱ و ۶۸۴.
۷. ریاحی، محمد حسین: مفتاح المعاملات، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران ۱۳۴۹
۸. سکاران اوما. روش‌های تحقیق در مدیریت. ترجمه دکتر محمد صائبی و دکتر محمود شیرازی، نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی ریاست جمهوری چاپ پانزدهم بهار ۱۳۹۵. صفحه ۱۰۶ و ۱۰۷.
۹. گارودی، روزه: آمریکاستیزی چرا؟، ترجمه جعفر یاره، ص ۲۵ و ۶۶
۱۰. فیرحی، داود. ۱۳۹۳. دین و دولت در عصر مدرن. تهران: رخدانو ج. ۲.
۱۱. هچ، ماری جو و کانلیف ان ال، ترجمه حسن دانایی فرد. (۱۳۹۴). نظریه سازمان. انتشارات موسسه کتاب مهربان نشر، ۱۳۹۴. صفحه ۴۸۷-۵۵۵-۲۰۴
۱۲. هابرماس، یورگن. ۱۳۸۸. ایمان و دانش. ترجمه فرزین بانکی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۳. هایدگر، مارتین. ۱۳۸۶. وجود و زمان. ترجمه محمود نوالی. تبریز: موسسه تحقیقاتی علوم اسلامی و انسانی دانشگاه تبریز.
۱۴. منتسکیو، شارل. روح القوانين، ترجمه و نگارش علی اکبر مهتدی، ۱۳۴۹، فصل ۵.
۱۵. مجلس شورای اسلامی. ۱۳۸۴. قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱ آذر ۱۳۸۴)، مجلس شورای اسلامی.
۱۶. نصیر صاحب خلق، تاریخ ناگفته و پنهان آمریکا، صفحه ۶۶
۱۷. نیکولو ماکیاولی، شهریار، ترجمه داریوش آشوری ۱۸ فصل
۱۸. وات، مونتگمری. ۱۳۶۲. اسلام در اروپا. ترجمه یعقوب آژند. انتشارات مولی، چاپ اول، تهران. ۱۳۶۱. ص ۲۲-۳۵-۴۱-۶۴-۵۲-۴۶=۱۳۱-۱۲۶-۱۱۰-۱۰۷-۷۹-۶۹-۶۸.
۱۹. وین گلاس، اندیشه‌های لیبرالیستی لاک و مشارکت وی در برده داری، ترجمه عبد الرحیم گواهی، اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۱۲۰ و ۱۱۹، مرداد و شهریور ۱۳۷۶.
۲۰. وحیدی مطلق و، معصومی م و بهشتی ع. ۱۳۹۷. آینده پژوهی صنعت بانکداری. چاپ اول. تهران: نشر آینده پژوه، صفحه ۱۸۸.
۲۱. هگل، جورج. فلسفه تاریخ. ۲۰۰۴. شابک ۹۷۸۰۴۸۶۴۳۷۵۵۲. صفحه ۱۷۳
۲۲. هیوم، دیوید. جستاری در باب اصول اخلاق، ترجمه مجید داودی، ص ۳۳، ۴۲ و ۴۴.

۲۳. بانک ملی. ۱۳۹۹. *بانکداری اسلامی چیست؟*. <https://www.bmi.ir/fa/pages/162>. خرداد، ۳۰.
۲۴. بانک ملی. ۱۳۹۹. *دیدگاه غرب به بانکداری اسلامی*. <https://www.bmi.ir/fa/pages/158>. خرداد، ۳۰، ۱.
25. Bardach, E. & Patashnik, Eric M. (2015). *Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving* (Fifth Edition) 1st Edition Thousand Oaks, California : CQ Press, [2016] ©2016. Page 200.
26. Brands H. W. 2000. *The First American: The Life and Times of Benjamin Franklin* (2000).
27. Cassell, C. M. & G. Symon (2004), *"Essential Guide to Qualitative Methods in Organizational Research"*, London: Sage Publication.
28. Claessens, S., Frost, J., Turner, G., & Zhu, F. (2018). *Fintech credit markets around the world: size, drivers and policy issues*. BIS Quarterly Review September.
29. Chermack, T. J. (2005). *Studying scenario planning: Theory, research suggestions and hypotheses*. Technological Forecasting and Social Change, 72(1), 59-73.
30. Deetz, Stanley A. (1992). *Disciplinary Power in the modern in the modern corporation*, In M. Alvesson and H. Willmott (eds.), *Critical management studies*. London: stage, 21-45
31. Edwin Cannan, ed.. Adam Smith, *An Inquiry Into the Natue and Causes of the Wealth of Nations*, New York, 1937, p. 562, 565, 578, 625-26
32. Fukuyama, C.f. Francis .1992: *The end of history and the last man / Daniel Bell, The end of ideology*.
33. Hill, Donald .*Islamic Science and Engineering* .1993 .Edinburgh University Press . ISBN 0-7486-0455-3 p.222
34. Liu, C. M. (2001), *"An Assessment of Banking Operation Strategies of Private Banking Institutions in the Philippines"*, Asia Pacific Journal of Marketing & Logistics, Vol. 13, No. 1, PP. 57-71.
35. Milford Bateman, Maren Duvendack & Nicholas Loubere (2019): *Is fintech the new panacea for poverty alleviation and local development? Contesting Suri and Jack's M-Pesa findings published in Science*, Review of African Political Economy, DOI:10.1080/03056244.2019.1614552.
36. Murray et al. (2019), op. cit.; Marc-David L. Seidel, *"Questioning Centralized Organizations in a Time of Distributed Trust,"* Journal of Management Inquiry, 27/1 (January 2018): 40-44; Risius and Spohrer (2017), op. cit.
37. Paradi, J. C. & H. Zhu (2012), *"A Survey on Bank Branch Efficiency & Performance Research with Data Envelopment Analysis"*, Omega, PP. 1-19.
38. Thomas F. Gossett, Rac, *The history of an Idea in America*, p, 318. 14.
39. Sufian, F. & M. S. Habibullah (2010), *"Does Economic Freedom Fosters Banks' Performance? Panel Evidence from Malaysia"*, Journal of Contemporary Accounting & Economics, Vol. 6, PP. 77-91.
40. Shafritz M. Jay, Russell W. E, Christopher P. Borick.2009. *"INTRODUCING PUBLIC ADMINISTRATION"* . Pearson International Edition , Sixth Edition(2009).page 1 until 6.
41. Schwarz, P. (1991). *The art of the long view: planning for the future in an uncertain world*. Currency Doubleday, New York
42. Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.

43. Suri, Tavneet, and William Jack. 2016. “*The Long-run Poverty and Gender Impacts of Mobile Money.*” *Science* 354 (6317): 1288–1292.

Islamic banking and banking industry scenarios with a digital mining approach

Morteza Tavakol¹, Akbar Etebarian^{*2}, Amir Houshang Heidari³, Amir Reza Naghsh⁴

1. PhD student of Public Management, Islamic Azad University Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran
2. Associate Professor, Department of Management, Islamic Azad University Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran
3. Faculty member and director of the Department of Future Studies of Science and Technology, Scientific Policy Research Center of Ministry of Science Research and Technology, Tehran, Iran
4. assistant professor, Department of Management, Islamic Azad University Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran

ARTICLE INFORMATION

Article Type: *Original Research*

Pages: 1-23

Article history:

Received: *25 Aug 2020*

Edition: *10 Nov 2020*

Accepted: *17 Dec 2020*

Published online: *3 Apr 2021*

Keywords:

Future Banking Scenarios, The Power of Rhetoric, Islamic Jurisprudence, digital colonization.

Corresponding Author:
Amir Houshang Heidari

Address:
Iran, Isfahan, Islamic Azad University.

Orchid Code:
0000-0002-6489-7502

ABSTRACT

Background and Aim: The driver of investment in the research process has been identified as the "future scenario of the banking industry". An indicator that the ultimate meaning and concept of Islamic banking is one of the ideals of the Islamic Revolution in Iran and the culture of the Islamic world.

Materials and Methods: The present study was conducted using a combined method according to the steps of Schwartz uncertainty.

Ethical Considerations: In order to organize this research, while observing the authenticity of the texts, honesty and fidelity have been observed.

Findings: In the research steps after study, discussion and review of past and present trends and events, in order to present future scenarios of the banking industry by examining objective and historical examples and analyzing the content of their literature, the power of verbals games (rhetoric) and digital colonization has been identified, "Rhetoric" and digital colonization are modern ways of interrogation that the liberalism now applies to the mind and Investment process of countries by recognizing Cultural differences and their needs to construct reality and hegemony as well as destroying the economic stability. While exposing the soft power of rhetoric and digital colonization in the management literature, the present paper tries to remind the importance of dealing with it in scientific, political, cultural and economic environments.

Conclusion: In today's postmodern world, this article, while exposing the soft power of rhetoric and digital colonialism in the management literature reference literature, tries to remind the nations of the region and the world of the importance of confronting it in scientific, political, cultural and economic environments. Unrecognized and curbed by researchers and libertarians, the promotion of violence will lead to the decline of morality and the economic collapse of all societies.

Tel:
09132105784

Email:
Etebarian@ymail.com

Cite this article as:

Tavakol M, Etebarian A, Heidari A, Naghsh A. Islamic banking and banking industry scenarios with a digital mining approach. *Economic Jurisprudence Studies*. 2021; 3(1): 1-23.